

Антон Павлович Чехов

Стриди

Не трябва много да напрягам паметта си, за да си припомня всички подробности на дъжделивия есенен здрач, когато стоя с баща си на една от многолюдните московски улици и чувствам как постепенно ме завладява странна болест. Болка нямам никаква, ала нозете ми се подкосяват, думите засядат в гърлото, главата безсилно се наклонява встрани... По всичко личи, че ей сега ще трябва да падна и да изгубя съзнание.

Ако попаднеш през тези минути в болницата, докторите би трябвало да напишат върху моята табелка: Fames¹ – болест, която не се среща в медицинските учебници.

До мене на тротоара стои родният ми баща с износено лятно палто и плетена шапчица, от която се подава бяло парче вата. На краката му – големи, тежки галоши. Суетният човек, от страх хората да не видят, че носи галоши на бос крак, е навлякъл стари кончови до коленете си.

Този беден, глупавичък чудак, когото обичам толкова по-силно, колкото по-скъсано и по-нечисто става неговото лятно контешко палто, преди пет месеца пристигна в столицата да търси писмена работа. Цели пет месеца той се мота из града, моли за работа и едва сега се реши да излезе на улицата да проси милостиня...

Срещу нас има голяма триетажна къща със синя табела: „Кръчма“. Главата ми е леко отметната назад и встрани и аз, без да ща, гледам нагоре осветените прозорци на кръчмата. По прозорците се мяркат човешки фигури. Вижда се дясната страна на латерната, две цветни картини, висещи лампи... Като се вирам в един от прозорците, виждам някакво белеещо се петно. Петното е неподвижно и с правилните си очертания рязко се отделя от общия, тъмнокафяв фон. Напрягам зрението си и различавам бяла стенна табелка. На нея е написано нещо, но какво именно – не се вижда...

Половин час аз не откъсвам очи от табелката. Тя привлича с белотата си моите очи и сякаш хипнотизира мозъка ми. Аз се мъча да я прочета, но усилията ми са напразни.

Най-сетне странната болест се проявява с пълна сила.

Шумът на екипажите почва да ми се струва като гръм, в уличната воня различавам хиляди миризми, очите ми виждат ослепителни мълни в кръчмарските лампи и уличните фенери. Моите пет сетива са напрегнати и поемат впечатления свръх мярката. Почвам да виждам онова, което не виждах по-рано.

– „Стриди“... – прочетох аз на табелката.

1. глад

Чудна дума! Прекарал съм на тая земя точно осем години и три месеца, но нито веднъж не съм чувал тази дума. Какво ли означава? Дали не е презимето на кръчмаря? Но нали надписите с имената се окачват по вратите, а не по стените!

– Тате, какво значи стриди? – питам аз с пресипнал глас, като се мъча да обърна лицето си към баща ми.

Баща ми не чува. Той се взира в движението на гълпата и съпровожда с очи всеки минавач... По очите му виждам, че иска нещо да каже на минавачите, но съдбоносната дума като тежка гира тегне върху треперещите му устни и не може да се откъсне. Той дори пристъпи след един минавач и го побутна за ръкава, но когато оня се обърна, той каза „извинете“, силно се смути и се стъписа назад.

– Тате, какво значи стриди? – повтарям аз.

– То е едно такова животно... Живее в морето... Мигом си представям това непознато морско животно. Трябва да е нещо средно между риба и рак. Понеже е морско, от него приготвят, разбира се, много вкусна, гореща рибена чорба с благоуханен пипер и дафинов лист, възкисела супа с хрущялчета, сос от раци, желирано с хрян... Живо си представям как донасят от пазара това животно, бързо го очистват, бързо го мушкат в гърнето... бързо, бързо, защото на всички им се яде... ужасно им се яде! От кухнята излиза миризма на печена риба и на супа от раци. усещам как тази миризма гъделичка небцето ми, ноздрите ми, как завладява постепенно цялото ми тяло. Кръчмата, баща ми, белият надпис, ръкавите ми – всичко има същата миризма, толкова силно мирише, че аз почвам да дъвча. Дъвча и правя глътки, сякаш наистина в устата ми се намира парче от това морско животно...

Краката ми се подгъват от насладата, която изпитвам и за да не падна, хващам баща си за ръкава и се притискам до мокротото му лятно палто. Баща ми трепери и се свива. Студено му е...

– Тате, стридите постни ли са или блажни? – питам аз.

– Те се ядат живи... – казва баща ми. – Те имат черупки както костенурките, но... с две половинки!

Вкусният дъх мигом престава да гъделичка тялото ми, илюзията изчезва... Сега вече всичко разбирам!

– Каква мръсотия – шепна аз, – каква мръсотия! Значи, такива са стридите! Представям си животно, подобно на жабата. Жаба, която стои в черупка, гледа оттам с големи блестящи очи и движи отвратителните си челюсти. Представям си как донасят от пазара това животно с черупка, с щипки, с блестящи очи и лигава кожа... Децата до едно се скриват,

а готвачката, като се мръщи от отвращение, хваща животното за щипката, поставя го в чинията и го отнася в трапезарията. Големите го вземат и ядат... Ядат го живо, с очите, със зъбите, с лапичките! А то пици и се мъчи да ги ухапе по устните...

Аз се мръща, но... но защо зъбите ми почват да дъвчат? Животното е гадно, отвратително, страшно, но аз го ям, ям го лакомо, страхувайки се да не разбере вкуса и миризмата му. Едно животно е изядено, аз вече виждам блестящите очи на второ, трето... Изяждам и тях... Най-сетне изяждам салфетката, чинията, татковите галоши, белия надпис... Ям всичко, което ми попадне пред очите, защото усещам, че само от яденето ще мине болестта ми. Стридите гледат страшно с очи, те са отвратителни, аз треперя, като мисля за тях, но аз искам да ям! Да ям!

– Дайте стриди! Дайте ми стриди! – изтръгва се вик от гърдите ми и аз протягам напред ръце.

– Помогнете, господа! – чувам в същото време тихия, задавен глас на баща ми. – Срамно е да прося, но боже мой! – нямам сили!

– Дайте стриди! – викам аз и дърпам баща си за палтото.

– Та ти ядеш стриди? Такъв мъничък? – чувам до себе си смях.

Пред нас стоят двама господа с цилиндри и със смях ме гледат в очите.

– Ти, хлапence, ядеш стриди? Наистина ли? Това е интересно! Как ги ядеш?

Помня как нечия силна ръка ме повлече към осветената кръчма. След една минута около мене се събира тъпна хора и ме гледа с любопитство и смях. Аз седя до масата и ям нещо плъзгаво, солено, с дъх на влага и плесен. Ям лакомо, без да дъвча, без да гледам и да мисля какво ям. Струва ми се, че ако погледна, непременно ще видя блестящите очи, щипки и остри зъби...

Изведнъж почвам да дъвча нещо твърдо. Чува се хрущене.

– Ха-ха! Той яде черупките! – смее се тъпата.- Глупаче, това не е за ядене!

След това си спомням страшна жажда. Лежа в постелята си и не мога да заспя от киселини в стомаха и от странен вкус, който усещам в горещото си гърло. Баща ми крачи от единия ъгъл до другия и размахва ръце.

– Аз, изглежда, съм се простудил – мърмори той. – Нещо такова чувствам в главата... Сякаш някой има вътре... А може би това е, защото не съм... такова ... не съм ял днес... Ама и аз наистина съм такъв един особен, глупав... Виждам, че ония господа плащат за стриди десет

рубли, защо да не отида и да ги помоля Да ми дадат няколко... назаем?
Сигурно щяха да ми Дадат...

На разсъмване аз заспивам и сънувам жаба с щипки, стои в черупка
и си върти очите. Към пладне се събуждам от жажда и търся с очи баща
си: той все още крачи и размахва ръце...

1884

КРАЙ

© Ангел Каралийчев, превод от руски

Антон Павлович Чехов
, 1884

Източник: <http://bezmonitor.com>

Сканиране: Тони

Антон П. Чехов, Разкази 1880–1886, Народна култура 1969

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1989>]